

ว่างจากการไม่รับรู้

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะเป็นสัจธรรม ธรรมะเป็นของจริง ธรรมจะเข้าสู่คนจริง คนจริงเท่านั้นจะเข้าไปสู่สัจธรรม ถ้าคนเราไม่จริง ทำสิ่งใดก็ทำด้วยความไม่จริงจัง ความไม่จริงจัง เวลาไม่จริงจังกับธรรมะนะ แต่เวลาไปจริงจัง ไปจริงจังกับทุกข์ ไปจริงจังกับโลก ถ้าโลกเห็นใหม่ เราไปจริงจังกับมันเพราะ! เพราะมันเป็นเรื่องของสัจจะ สัจจะนะ สัจจะความจริงก็เป็นความจริงในอริยสัจ ในการที่เราจะประพฤติปฏิบัติเข้าสู่ธรรม

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือคัมภีร์คัมภีร์ด้วยอำนาจวาสนาบารมี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้พุทธวิสัย พวกเรานี่สาวก-สาวกะ สาวกวิสัย นิสัยของสาวก นิสัยของผู้ที่เดินตาม นิสัยของผู้ที่ได้ยินได้ฟัง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือคัมภีร์คัมภีร์คัมภีร์ด้วยอำนาจวาสนาบารมี สาวก-สาวกะได้ยินได้ฟัง

คำว่า “ได้ยินได้ฟัง” นี่ศรัทธาความเชื่อ กิเลสมันเปิดได้แค่นี้แหละ เวลากิเลสมันเปิดให้ นะ เปิดให้ว่าพอมิลงมหายใจไปไง ถ้าเข้มข้นจนเกินไป ชีวิตนี้ก็มีแต่จะถึงที่สุดแห่งชีวิตใจ...ตายหมด! แต่ว่าต้องผ่อนไว้ให้เราพอมิลงมหายใจ ผ่อนไว้เพื่อให้มีชีวิตอยู่ กิเลสมันจะได้อาศัยกับเรา อยู่ไป ถ้าเราจริงจัง จริงจังในการประพฤติปฏิบัติ จริงจังในความเป็นจริง มันไม่พ้นจากมือเราไปหรอก แต่นี่เราไม่จริง แต่เราไปจริงกับโลก

เพราะคำว่า “สัจจะ” มันเรื่องของฉันทหาความทะยานอยาก เรื่องของกิเลสใช้ใหม่ ในเมื่อมันเป็นเรื่องของกิเลส กิเลสมันก็เป็นอย่างนั้น กิเลสมันทำให้มันง่าย ทำให้เราพลั้งเผลอ ทำให้เราเสียหาย ทำให้เราอยู่ในอำนาจของมันตลอดไป แล้วเราไปจริงจังกับมัน เราไปจริงจังกับมันนะ แต่เวลาจริงจังกับความจริง คุณสิ เราเที่ยวในสถานทีวิเวก กายวิเวก จิตวิเวก ถ้าสิ่งทีวิเวก มันเสียวสันหลังนะ เข้าป่าช้าหรือก็กลัวผี จะเข้าไปไหนนะ.. เวลาความกลัวเป็นเรื่องของโลกนะ แต่ถ้าไปงานมโหรีสพสมโภช ทีไหนนะ..

“ในสโมสรสันนิบาตทุกดวงใจว่าเหว่” เราเข้าไปในที่สโมสร ที่เขามีงานมหรสพสมโภชกัน เราเข้าไปสโมสรสันนิบาตเลย แต่ทุกดวงใจว่าเหว่ ว่าเหว่เพราะอะไร เพราะมันสิ้นกระบวนการแล้วเราจะไปไหนกันต่อ? จะไปไหนกันต่อ? กับจนเปลิดเปลิน เมฆหายเป กลับไปถึงบ้านก็ไปอ้วกไปอาเจียน สุดท่ายแล้วก็ไปนอน เข้าขึ้นมาไปต่ออีกแล้ว

นี่ไง แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เข้าไปสู่ที่สงบสงัด เข้าไปสู่สถานที่วิเวก...กลัว! กลัวผี กลัวสาว ยิ่งพระเราปฏิบัตินะ เข้าป่าเข้าเขาไป กลัวสัตว์ร้าย กลัวความลำบาก กลัวความทุกข์ ความยาก อันนั้นเป็นความจริงใหม่ ป่าเขาลำเนาไพรนี่เป็นความจริงใหม่ มันเป็นธรรมชาติใช้ใหม่ มันเป็นที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตใช้ใหม่ สิ่งนั้นเป็นความจริง แต่เรื่องในเมือง เรื่องในสิ่งที่เป็นที่ชุมชน นั้นมันเกิดเพราะอะไรล่ะ? มนุษย์สร้างขึ้น ตัดถนนหนทาง เดินไฟเข้าไป จะต้องหาเครื่องอำนวยความสะดวกเข้ามา

มันเป็นใครสร้างขึ้น แล้วสร้างขึ้นมันก็ต้องมีรักษาดูแล คุณ คุณแลรักษากันอย่างนั้น แต่ป่าเขาธรรมชาติมันสร้างขึ้น เพราะกาลเวลามันปรับสภาพของมัน มันฟื้นฟูขึ้นมา คนไม่ไปทำลายมัน มันขึ้นของมันเอง มันต้องอยู่ของมันเอง นี่เป็นความจริงใหม่? เป็นความจริง แล้วเราเข้าไปใกล้เผชิญกับความจริงใหม่? ทุกคนหนีนะ ทุกคนหนีมาเข้าไปสู่สังคม แต่ถึงเวลาแล้ว เวลาอยู่ในสังคมแล้วก็อยากจะพักผ่อน อยากจะเที่ยวป่าเที่ยวเขาเป็นครั้งเป็นคราว รู้ว่ามันเป็นธรรมชาติ ไปสูดโอโซน อากาศมันบริสุทธิ์ มันสดชื่น แต่ความดำรงชีวิตเราดำรงชีวิตอย่างไรล่ะ

เวลาเราไปจริง เราไปจริงกับกิเลส แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันไม่จริง!

ถ้ามันจริงนะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นความจริงนะ เป็นความจริงสิ่งที่พิสูจน์ได้ สิ่งที่พิสูจน์ได้ คุณ เวลาพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ดำรงสร้างบุญญธิการ สร้างคุณงามความดีมา แต่ละภพ แต่ละชาติ แต่ละชีวิต เป็นสัตว์ก็เป็น หัวหน้าสัตว์ เป็นสัตว์ใช้ใหม่ ก็ดูแลหมู่คณะ มีเมทกัยสิ่งใดมา ปกป้องดูแลโดยใช้ปัญญาของตัว พาหมู่คณะรอดพ้นจากอันตราย

แต่มันเป็นชีวิต ดำรงชีวิตเป็นกษัตริย์ก็เป็นกษัตริย์ที่ดี ถ้าเป็นจักรพรรดิเป็นต่างๆ นี่พระโพธิสัตว์สร้างบุญญธิการมาหาศาลต่อเนื่อง.. ต่อเนื่อง.. ต่อเนื่องมา คำว่า “ต่อเนื่อง” จิตมันถึง มีบารมีธรรม ธรรมที่มีบารมีธรรม จิตมันถึงมีความแก่กล้า มีบารมี มีกำลัง เพื่อจะฝืนกับความ

เคยใจ ผีนกับกิเลสนี้ไป ถ้ามันผีนกับกิเลส นี่พันธุกรรม จิตได้ตัดแต่ง จิตได้ทำคุณงามความดีมา แล้วพยายามรื้อคันลึงนี้มา

นี่จะพูดถึงธรรมะไป

“ธรรมะ” สิ่งที่มี สิ่งที่เป็นศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยที่เป็นศาสดาของเรา เรามาพบมาเจอขึ้นมา เราพบมาเจอ แล้วถ้าตั้งคมไม่สนใจ มันก็มีแต่ตำราไป “ถวายพระไตรปิฎก” เอาไว้ทำไม? เอาไว้กราบไป กราบพระพุทธคือ พระพุทธรูป กราบพระธรรมคือกราบพระไตรปิฎก กราบพระสงฆ์นะ.. พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี่รัตนตรัยเป็นที่พึ่งอาศัยแล้วอย่างไรต่อ? แล้วอย่างไรต่อ? ก็ทำบุญแล้วไง ก็สร้างก็ทำ เต็มที่แล้วไง.. นี่ความอ่อนแอของใจ

ฉะนั้น สิ่งที่ธรรมวินัยนี้กว่าจะได้มานะ คำว่า “ธรรมวินัยได้มา” เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก นี่ไงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัยเป็นแก้วสารพัดนึกของเรา นี่ก็อย่างไร นี่ก็อย่างไร

นี่ไง ทำบุญกุศลใช่ไหม ทำบุญกุศลเป็นอามิส สิ่งที่เป็นอามิส เวลาเราทำทานของเรา เรา หว่านพืชไปบนที่นาของเรา เราเก็บเกี่ยวผลของเรา นี่เป็นผลบุญกุศลของเรา แล้วพระละ พระได้ อะไร ก็ได้เศษข้าวที่ตกอยู่ที่นั่นไง ได้เศษข้าว ได้เศษฟาง สิ่งนั้นเป็นผลของวิญญูะ ผลของ วิญญูะคือการกระทำ การกระทำนี้จิตทำแล้วจิตเป็นผู้ได้.. หว่านพืชสิ่งใดลงไป นี่แก้วสารพัดนึก ของเรา เราทำอะไร เราทำทานของเรา เราทำทานของเรามันก็ได้อามิสของเรา ทำนี้ได้เป็นบุญ เป็นกุศลเป็นอามิส ส่งเสริมให้เกิดผลของวิญญูะ สิ่งที่เป็นชีวิตดำรงอยู่นี้ก็เป็นผลของวิญญูะ แล้ว ทำมาทำเพื่อวิญญูะ แล้ววิญญูะละ คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีมากกว่า นั้นนะ มีมากกว่าการทำบุญกุศลไป

ทำบุญกุศล เวลาทำบุญกุศล ทำทานขนาดไหนก็แล้วแต่ เวลาเกิดบุญกุศลขึ้นมา ถ้าพ้น จากทุกข์ต้องภาวนาอย่างเดียว ถ้าภาวนานะ เพราะการภาวนา.. การทำทานใครเป็นคนทำ มนุษย์ เป็นคนทำ แล้วมนุษย์นี้มาจากไหน มนุษย์เกิดจากปฏิสนธิ เกิดในไข่ ในครรภ์ของมารดา เกิดมา เป็นเรา เกิดเป็นเรา นี่คืออะไร ก็นี่คือมนุษย์ไง มนุษย์มันคืออะไร คือชีวิตกับจิต มีร่างกายและ จิตใจไป ร่างกายและจิตใจ

การกระทำ สิ่งที่การกระทำ อะไรทำออกไป ทำสิ่งใด ทำบุญกุศลโดยมันทำ นี่จิตมันส่งออกมา! จิตมันส่งออกมา ถ้าไม่มีความรู้สึกนึกคิดจะทำได้ไหม ก็มีความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึกนึกคิดเกิดจากอะไร เกิดจากจิต พอจิตมีความนึกคิดแล้วใครเป็นคนทำ ที่ร่างกาย มีนี่เป็นคนทำ พอทำออกไปแล้วผลของมันก็ตกอยู่กับใจดวงนี้ไง ใจดวงนี้ ใจคือความคิดไง นี่พูดถึงผลของวิญญูะไง แล้วผลของวิญญูะไ้จะอะไรสิ่งใดมา? ก็ได้บุญกุศลต่อเนื่องกันไปไง แล้วก็เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม แล้วก็เวียนกลับมาเกิดใหม่อีกไง

ก็เกิดอย่างนี้ก็เกิดเป็นพระโพธิสัตว์ไง เวลามัน ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ทำไมมันยังเป็นการทำคุณงามความดีเลย แต่เนี่เราปรารถนาอย่างนั้นหรือเปล่าละ เราไม่ได้ปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ เราปรารถนาทำบุญกุศล นี่ด้วยศรัทธาความเชื่อ นี่ผลของวิญญูะ ผลของวิญญูะทำแล้วก็ได้แต่วิญญูะไง ผลของการนึกคิดทำแล้วมันก็เป็นผลของความนึกคิดของจิตดวงนี้ไง

แต่ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนาะ ทำบุญกุศลมากน้อยขนาดไหนแล้วแต่ มันทำให้จิตใจของเรามั่นคง จิตใจของเรา คุณิ สิ่งที่พระโพธิสัตว์ท่านทำขึ้นมาเพราะแรงปรารถนา ความปรารถนาแล้วพระพุทเจ้าพยากรณ์แล้ว ถ้าพยากรณ์แล้วมันกลับไม่ได้ มันต้องสร้างสมไปถึงที่สุดไง เพราะพยากรณ์แล้วมันไปถึงที่สุดแน่นอน อย่างเช่น เราประพฤติปฏิบัติ ถ้าจิตของใครเข้าถึงโศคาบันแล้ว พาดกระแสน์แล้วถึงที่สุดแห่งทุกข์แน่นอน นี่พูดถึงสาวก-สาวกณะนะ มีธรรมวินัยแล้วประพฤติปฏิบัติเนะ ถ้าปฏิบัติถึงเป็นพระโศคาบันนี้เข้ากระแสน์ พาดเข้ากระแสน์เข้าสู่นิพพาน ไปถึงนิพพานแน่นอน! นี่พูดถึงสาวก-สาวกณะที่ประพฤติปฏิบัติเนะ

แต่เวลาพระโพธิสัตว์ที่ได้รับการพยากรณ์แล้วละ แล้วได้รับการพยากรณ์มาแล้วเป็นใครละ มันรับพยากรณ์แล้วก็ไปเป็นพระโพธิสัตว์ใช้ใหม่ พุทธวิสัยก็ต้องทำไป.. ทำไป.. ทำไป.. ทำไป.. ทำไปนะเพราะมีแรงปรารถนา เพราะมีความตั้งใจ มีความตั้งใจ ทำด้วยหัวใจนะ ทำด้วยความสุข ความพอใจของตัว คำว่า “พอใจ” ถ้าเราพอใจ เรามีความสุข มีความพอใจ เราทำต้องเป็นความดีใช้ใหม่ เป็นความดี ทำไปก็ไปเป็นความดีไปต่อเนื่องไป

แต่ถ้ามองโดยธรรม มองโดยธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง การเกิด-ตาย เกิด-ตายทุกข์ใหม่ ทุกข์แน่นอน การเกิดและการตายนี้ทุกข์แน่นอน ความทุกข์แน่นอน แต่เพราะปรารถนา เพราะพอใจ มันก็เป็นความสุขไง ความสุขเพราะแรงปรารถนา เพราะยังไม่มี

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ยังไม่มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ต้องบุญญาธิการไป

แต่ในเมื่อเราเกิดมาพบพุทธศาสนา เกิดมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว เรามีความเชื่อความศรัทธา มีความเชื่อความศรัทธา เราประพฤติปฏิบัติกันแล้ว ทานก็ได้ทำแล้ว ทานก็ทำ ทำทานแล้ว เพราะเราทำทานของเรา “ทาน สีล ภาวนา” นี้สามเส้า หม้อข้าวหม้อแกง มันตั้งอยู่บนสามเส้ามันมั่นคงไง ทานก็คือทาน ทาน สีล ภาวนา.. พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ .. รัตนตรัย นี้ไง

ทานของเรา เวลาเราทานด้วยวัตถุข้าวสิ่งของ ทีนี้เราในปฏิบัติปัจจุบันนี้ เราจะยกร่างกาย เรานี้ถวายเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะทานด้วยชีวิตจิตใจของเรา ถ้าเราจะทานด้วยชีวิตจิตใจของเรา เรานั่งสมาธิภาวนาอยู่ที่นี่ ร่างกายนี้ไง “บุญกิริยาวัตถุ” เวลาเขาทำบุญกุศลกัน เขาทำด้วยวัตถุนะ แต่เวลาเรามีจิตใจ เราตั้งใจดีของเรา เราเอาร่างกาย เอาทั้งจิตใจและร่างกาย บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเราเสียสละ บุญกิริยาวัตถุ เพราะเราจะเคลื่อนไหว อยากรู้ก็ได้ เราจะอยู่สิ่งใดก็ได้ แต่ทีนี้เราเก็บกิริยา บุญกิริยาวัตถุ ทำนั่นนี่แหละ ทำนั่นนี่เราจะ ถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งร่างกายและจิตใจนี้เลย แล้วเรากำหนดพุทโธๆ ของเรา แล้วมันเป็นจริงไหม มันเป็นไปได้ไหมล่ะ? มันเป็นไปได้ไหม

เวลาเราหามะ เวลากิเลสมันข่มขีเรานะ เราก็บอก “เราเป็นคนทุกข์จนเข็ญใจ เราจะทำบุญกุศลเราก็ไม่มีโอกาส” แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราเอาชีวิตเรา เอาร่างกายของเราถวาย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะเป็นคนทุกข์จนเข็ญใจอีกหรือ นี่เราเป็นบัณฑิต เราเป็น นักปราชญ์ เรามีสมอง เรามีความคิด เรามีการศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเรามีความพอใจ เราเอาชีวิตจิตใจของเราถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย มันเป็นคนทุกข์จนเข็ญใจมาจากไหน มันเป็นคนบัณฑิตต่างหากล่ะ มันเป็นคนบัณฑิต มันเป็นผู้ที่มีคุณธรรม เป็นผู้ที่เข้าไปสัมผัสธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราถึงเอาชีวิตจิตใจเรานี้ถวาย เลยนะ

ทีนี้พอกำว่า “ถวาย”

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเราบอก ว่า “ให้กำหนดพุทโธๆหรือปัญญาอบรมสมาธิ” การทำคำว่าพุทโธหรือปัญญาอบรมสมาธิ

“ศีล สมาธิ ปัญญา” “ทาน ศีล ภาวนา” ศีล สมาธิ ปัญญา มรรค ๘ มรรค ๘ ก็คือ “ศีล สมาธิ ปัญญา” นี้แหละ ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา.. มรรค

เริ่มต้นนะ พ่อแม่จะเลี้ยงลูก คลอดลูกมา ดูแลลูกมา ตั้งแต่อ่อนแต่ออก แล้วเราจะพัฒนาขึ้นมา เราจะรู้ว่าลูกเราควรทำอะไร ลูกเราขยันหมั่นเพียรขนาดไหน ลูกเรามีปัญญามากน้อยขนาดไหน เราจะถนอมรักษาลูกเราให้โตขึ้นมา ให้มีการศึกษาเล่าเรียน ให้มีการต่างๆ เพื่อพัฒนาลูกของเราเพื่อจะอยู่ในสังคมนั้น

ในการประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ที่ท่านจะสั่งสอนเรา เริ่มต้น.. เราจะเริ่มต้นกันที่ไหน คุณติ เราบอกเรามีความเชื่อมั่น เรามีความศรัทธา เราเอาร่างกายของเราและจิตใจของเราถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ใ้บูชา “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นแก้วสารพัดนึก เราก็ต้องการพุทธ ธรรม สงฆ์.. เราจะบวชเป็นพระ เราก็เป็นสมมุติสงฆ์ เราไม่ได้บวชเป็นพระ เราเป็นนักบวช เราก็อยากได้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” เราก็ต้องการบวชใจ ต้องการให้ใจมันเป็น พอต้องการให้ใจมันเป็น เราก็ตั้งใจทำของเรา

ครูบาอาจารย์ของเรานะ ให้กำหนดพุทโธหรือให้ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ นี่ไง มันก็เหมือนพ่อแม่เลี้ยงลูก พ่อแม่เลี้ยงลูกก็ต้องการให้ลูกของเรามั่นคงแข็งแรงขึ้นมา ให้ลูกของเราเติบโตขึ้นมาเพื่ออยู่ในสังคมได้ นี่ก็เหมือนกันครูบาอาจารย์ที่จะประพฤติปฏิบัติเรา ท่านให้จิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา

แล้วจิตใจมันอยู่ที่ไหน? จิตใจที่จะประพฤติปฏิบัติมันอยู่ที่ไหน? นั่งด้วยความเป็นนักปราชญ์ นั่งด้วยความเป็นบัณฑิต นั่งด้วยความมีสติปัญญาหรือจะนั่งด้วยหุ่นยนต์ เราจะเป็นหุ่นยนต์ใช่ไหม? ถ้าเป็นหุ่นยนต์ คนที่ฉลาด เราบอกว่า “ก็สร้างรูปเหมือนเรารูปหนึ่ง แล้วก็ตั้งไว้ นี่ไงบูชาแล้วไง ก็ต้องได้บุญกุศลเต็มทีสิ เราก็ทำรูปเหมือนของเราก็ได้ เราทำหุ่นของเราก็ได้ แล้วก็บูชาพระพุทธเจ้า”

ก็เหมือนตุ๊กตาที่เขาเก็บกันนะ แล้วมันเป็นอะไร มันได้อะไรขึ้นมา ตุ๊กตาเก็บของเขา บ่นของเขา เขามีตุ๊กตาไปเก็บของเขา ก็เพื่อความสบายใจของเขาว่าเขาได้เก็บแล้ว ใ้นี้จะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ก็สร้างหุ่นตัวหนึ่ง เหมือนเป็ยเลย โคลนนิ่งมาเหมือนเป็ยเลย แล้วก็

บูชาพระพุทธเจ้า ได้อะไรขึ้นมา? นี่ไงถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาละ มันไม่ใช่เป็นความปลอม ถ้าเป็นความปลอมขึ้นมา มันจะได้สิ่งใดละ มันก็หุ่ยนต่นั่นแหละ

ที่นี้การภาวนาของเรา ถ้ามันพุทโธๆ จิตมันเริ่มสงบ จิตมันมีความเป็นไป มันจะเป็นความจริง แต่ถ้าไม่เป็นความจริงละ คนไม่เป็นความจริงนะ ถ้าแบบว่า “ว่างจากการไม่รู้”.. ว่างจากการไม่รู้ ไม่รู้จะอะไรเลย แต่ว่าง นี่ไง ไม่รู้จะอะไรเลย สิ่งว่างนะ มันว่างอย่างไรละ

มนุษย์เรามีร่างกายและจิตใจ ร่างกายนี้จับต้องได้ จิตใจเป็นความรู้สึกนึกคิด เราทันความคิดกันไหม มองเห็นคน เห็นหน้าตาเห็นมนุษย์นี้ไวใจได้ไหม มนุษย์ก็คือมนุษย์ คนเหมือนคน แต่จิตใจคนเหมือนกันไหม? จิตใจคนไม่เหมือนกัน มีสูง มีต่ำ มีเลว มีดี มีการอาฆาตมาดร้าย มีสิ่งที่จิตใจสูงส่งคอยดูแลกัน นี่ไงในเมื่อจิตใจมันเป็นนามธรรม พอนามธรรม พอบอกกำหนด พุทโธหรือทำปัญญาอบรมสมาธิ

“ว่าง.. ว่าง.. ว่าง..” ว่างจากการไม่รู้ มันไม่รู้มันก็ว่าง แล้วว่างอย่างไร?

“ไม่รู้..” ว่างอย่างนี้หรือ? นี่ว่างอย่างนี้

คูลี ถ้าเราประพฤติปฏิบัติด้วยความรู้สึกนึกคิดด้วยการใช้ปัญญา เราก็บอกว่า “เราบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยร่างกายและจิตใจแล้ว อย่างนี้เป็นบุญกุศลแล้ว” แล้วถ้าคนที่ไม่มีปัญญาขึ้นมา มันก็เอาหุ่ยนต่นั่น เอารูปปั้นของมัน เหมือนตัวมันแล้วก็ไปบูชาพระพุทธเจ้า มันต้องได้มากกว่าเพราะมันนั่งตลอดชีวิต นั่ง ๒๔ ชั่วโมง บูชาไว้แล้วตัวเองก็ไปเที่ยวเล่น จะทำอย่างไรก็ได้ เพราะเราได้บูชาพระพุทธเจ้าแล้ว เราได้ปฏิบัติบูชาพระพุทธเจ้าแล้ว แล้วมันจะได้ผลขึ้นมาไหม? ไม่มี! ไม่มี! ไม่มีหรอก!

แต่ที่นี้ในการประพฤติปฏิบัติโดยความเป็นจริง เราก็กำหนดของเรา เราก็ดูแลใจของเรา นะ แล้วว่างจากการไม่รู้มันเป็นสมาธิไหม? เพราะมันไม่รู้ มันไม่รู้สิ่งใดใดเลย พอมันไม่รู้สิ่งใดใดเลย แล้วมันได้อะไรต่อมาละ มันได้การไม่รู้สิ่งใดใดเลย ที่นี้พอการไม่รู้สิ่งใดใดเลย เราเกิดมาพบธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเมื่อเราพบธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราก็ศึกษาธรรมๆ กันใช่ไหม ในเมื่อว่างจากความไม่รู้ มันจะมีสิ่งใดต่อไป ในเมื่อมันไม่รู้เหนือรู้ได้ ไม่รู้เหนือรู้ได้นะ แต่ถึงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ

พอพยายามจะชักนำไป พยายามจะชักนำว่ามันรู้มันเห็นตามธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไม่จริง เป็นจริงไปไม่ได้ เป็นจริงไปไม่ได้หรอก เพราะมันขาดช่วง ในเมื่อว่างจากการไม่รับรู้ แล้วที่รู้มันคืออะไรล่ะ ที่รู้คือ “ว่างๆ ว่างๆ” นะ แล้วมันเกี่ยวเนื่องกับอะไรล่ะ ในเมื่อคนเราไม่มีสติ ในเมื่อคนเราไม่รู้จักตัวตนของตัวเอง แล้วคนๆ นั้นจะทำอะไรขึ้นมาเป็นประโยชน์กับคนๆ นั้นได้ มันจะต่างกับหุ่นยนต์ใหม่ มันจะต่างกับตุ๊กตาเก็บเงินไหม

จิตของจิตเราทั้งดวง เราทำของเรา ถ้ามันเป็นสมาธิ มันเป็นสัมมาสมาธิ มันจะเป็นประโยชน์กับเรา มันเป็นหรือไม่เป็นล่ะ...มันไม่เป็น ไม่เป็นเพราะอะไรล่ะ เพราะปฏิบัติมันไม่เป็นเหตุเป็นผล ถ้าไม่เป็นเหตุเป็นผล เวลาเราปฏิบัติเป็นเหตุเป็นผลขึ้นมา มันก็จะ เป็นความจริงของมัน ในเมื่อมันปฏิบัติมาแล้วไม่เป็นเหตุเป็นผล แต่ในเมื่อเราศึกษา สวาก-สวากะผู้ได้ยินได้ฟัง เราเป็นสวาก-สวากะแล้วได้ยินได้ฟังขึ้นมา สิ่งที่ได้ยินได้ฟังขึ้นมาแล้วประพฤติกปฏิบัติมาเป็นความจริง มันก็เป็นความจริง ทีนี้มันก็อยู่ที่อำนาจวาสนาของจิต จิตที่มันอ่อนแอ

จิตที่อ่อนแอเวลามันกำหนด กำหนดของมันไป มันก็ว่ามันไม่มี มันว่าง มันไม่มี แล้วว่างไม่มีแล้วเป็นอย่างไร? เพราะมันไม่รับรู้อะไร มันปฏิเสธ ปฏิเสธแล้วมันได้อะไรต่อไปล่ะ ทีนี้พอไม่ได้ต่อไปบ๊ีบ พอมันปฏิเสธต่อไป แต่เพราะมีสมอง เพราะมีการจำ มันเป็นสัญญาใจ สัญญา.. ธรรมเนียมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาบอกว่า “ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น” ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติละ แล้วจิตใจมันไม่เป็นความจริง ในตัวเองไม่มีความจริง มันก็ถ้อยลกับตัวเองแล้วรอบหนึ่ง ถ้อยลกับตัวเองแล้วขึ้นตอนหนึ่งนะ

แต่พอถ้อยลตัวเองเข้าแล้ว มันจะถ้อยลไปด้วยที่กิเลสหนา ปัญญาหยาบ แล้วปัญญาหยาบแล้วมันก็ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วก็ เป็นสัญญา พอสัญญาขึ้นมา มันก็เทียบเคียงไขใหม่ เทียบเคียงว่าจะเป็นอย่างนั้น จะเป็นอย่างนั้น ผู้ที่ปฏิบัติอย่างนี้จะสำเร็จบ่อยมาก จะสำเร็จบ่อยครั้ง บ่อยมาก สำเร็จบ่อยเพราะเหตุใด? เพราะมันเป็นสัญญา มันสัญญาจำธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิตของเรา เวลาเราว่างจากความไม่รับรู้แล้ว มันก็ฝึกตัวของมันไขใหม่ มันก็จินตนาการของมันไขใหม่

พอจินตนาการ “พุทธพจน์ว่าอย่างนั้น ธรรมะว่าอย่างนั้น” แต่! แต่มันฝันเพื่อน คำว่า “ฝันเพื่อน” นะ ขณะจิตที่มันเป็นความจริงมันมีหนึ่งเดียว มันมีครั้งเดียว แต่ขณะที่ว่างจากความไม่รับรู้ เวลาเขาบอกว่าของเขาเป็นนะ เป็นแล้วเป็นเล่า เป็นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

เพราะเหตุใด? ข้าแล้วข้าเล่าเพราะมันเป็นสัญญา คำว่า “สัญญา” เดียวจำได้เดียวก็ลืม พอเดียวลืมไปเดียวก็พูดแง่มุมใหม่ พอแง่มุมใหม่ ผู้ที่ว่างจากความไม่รู้ณะ เวลาพูดถึงมรรคผลนะ พูดสับปลับ! พูดซ้ำซาก! พูดไม่มีหลักมีเกณฑ์! พูดไม่มีเหตุมีผล! พูดไม่มีเกี่ยวเนื่องกันเป็นเรื่อง ขบวนการของธรรมที่เกิดขึ้น!

ศีล สมาธิ ปัญญา.. มรรค ๘ ขบวนการของมัน พูดไม่ถูกต้อง พูดไม่ถูกต้องเพราะอะไร เพราะมันขาดช่วง-ขาดตอนกัน “ว่างจากความไม่รู้” ถ้าไม่รู้รู้ก็กิเลสทั้งนั้นนะ! มันจะรับรู้ได้อย่างไร มันไม่รู้รู้ก็คือว่ามันไม่มี ก็ว่าไม่มีแล้ว ถ้ามันตกทวงค์ไปก็คือตกทวงค์ไปนะ แต่ถ้ามันไม่ตกทวงค์ไปนะ

อย่างฤทธิชีไพร ของเขาที่เขาไม่ใช่ว่างจากความไม่รู้ณะ ของเขาจะเข้าสมาธิของเขา แต่เพราะเขาเกิดก่อนสมัยพุทธกาลหรือสมัยปัจจุบันนี้เขาเป็นเดียรถีย์ เขาไม่สนใจในพุทธศาสนา ในเมื่อเขาไม่สนใจในพุทธศาสนา ของเขาเขาทำความสงบของใจ เขาเข้าแล้วเขาเป็นฌานโลกีย์ พอฌานโลกีย์ เขาต้องเข้าฌาน เขาเป็นการเพ่ง เขาต้องการเป็นผู้วิเศษของเขา ฤทธิชีไพรในปัจจุบันนี้ ถ้าไม่ได้เดินมรรค ๘ มันไม่เข้าสู่สังขาร ถ้าฤทธิชีไพรของเขา เขาบอกเขาถือของเขา เพราะฤทธิชีไพรเขามีทิฏฐิใหม่ ถ้าเขาทิฏฐิ เพราะฤทธิคือศีล ๑๐

แต่ถ้าเป็นพระละ พระศีล ๒๒๗ ไซ้ใหม่ แล้วอย่างในพระวินัย ๒๑,๐๐๐ ในเมื่อ ๒๑,๐๐๐ แล้ว เวลาที่มีครูบาอาจารย์ พระทำไม่ได้ไง พระจะพูดโอ้อวด พระจะพูดนอกกรอบ พระจะพูดทูลศัล พระจะพูดโกหก...พระทำไม่ได้ทั้งนั้นนะ! ถ้าพระทำไม่ได้ ถ้าทำไปมันก็พอกพูน ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในนรกอเวจีนี้มันจะมีแห่งเหล็กเหมือนลำตาล เวลาพระตกนรกนี้นะ ผ้าเหลืองไม่ตก ผ้าเหลืองจะไปพาดอยู่บนแห่งเหล็กนั้นจนแอนเลยนะ คิดดูสิ นี่ไง ศีลนี้ไง! ศีลนี้ไง!

แต่ถ้าเป็นฤทธิชีไพรมันไม่ต้องมีตรงนี้ไง เพราะว่าอะไร เพราะว่าเขาไม่ได้ปฎิญาณตน เขาไม่ได้บวชเข้ามา บาปกรรมของเขาก็เหมือนทางโลกที่เขาฉ้อฉลกัน ในโลกเห็นไหม ดูสิ ๑๘ มงกุฎ ผู้หากินบนหลังคนมันทำอะไรบ้างล่ะ มันก็หลอกลวงเขาไปเรื่อย! มันหลอกลวงกิน มันหลอกลวงผลประโยชน์ของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นฤทธิชีไพร มันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเป็นพระ มันไม่เป็นอย่างนั้นหรอก ถ้าเป็นพระ เพราะปฎิญาณตน บวชมาในญัตติจตุตถกรรม บวชมาเป็นสงฆ์ บวช

มาแล้วมันปฎิญาณตน ปฎิญาณว่าเป็นพระ ถ้าเป็นพระแล้ว การประพฤติปฏิบัติเป็นพระอย่างไร
ละ

ฉะนั้น จะมาบอกว่าถ้าว่างจากความไม่รับรู้ นี่ก็เป็นเพราะว่ากิเลสมันครอบงำ แต่ถ้าเป็น
สมาธิ สัมมาสมาธิมันมีจิตใหม่? มี.. มีจิตของมัน มีจิตรับรู้ ต่างๆ รับรู้ แต่ไม่เข้ามรรค ถ้าไม่เข้า
มรรคมันก็เป็นเรื่องของทัญญูมานะ คนที่มีอำนาจวาสนาที่เขาถือตัวถือตนว่าเขาเป็นผู้รู้ เขาเป็น
ผู้วิเศษ แต่เขาเข้าถึงสัจธรรมไม่ได้.. ไม่ได้! ไม่ได้!

เพราะพระพุทธเจ้าปฏิเสธแล้ว ไปอยู่กับอาฬารดาบส อุทกดาบส สมาบัติ ๘.. สมาบัติ ๘
ก็คือสมาบัติ แล้วมรรคเป็นอย่างไรละ นี่ไง พระพุทธเจ้าปฏิเสธเรื่องนี้มาอยู่แล้ว นี่พูดถึงว่า “ศีล
สมาธิ มันไม่เกิดปัญญา”

ถ้ามันเกิดปัญญาละ ถ้ามันเกิดปัญญาตามความเป็นจริงขึ้นมา “พุทโธ พุทโธ” ถ้าเรา
กำหนดพุทโธ เราทำสัมมาสมาธิ เวลาจิตมันสงบเข้าไปนี่เรารู้ ว่าง.. กระจ่างแจ้ง.. ว่างจากมีสติ
ว่างจากความรับรู้ ไม่ใช่ไม่รู้...รู้! รู้ชัดๆ!

นี่รู้ชัดๆ ขึ้นมา ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ ในเมื่อเป็นสมาธิ สมาธิก็คือสมาธิ
ปัญญาก็คือปัญญา แต่ในปัจจุบันนี้ มันเป็นปัญญาที่เราพูดกันนี้มันเป็นสัญญา! มันเป็นสัญญา
มันเป็นการจำมา มันเป็นการศึกษามา เพราะว่าการศึกษามา พอศึกษามา จิตมันไม่มีกำลัง คือจิต
ของคนเราไม่เข้มแข็ง พอไม่เข้มแข็ง ทำสิ่งใดก็แล้วแต่ สุกเอาเผากิน อยากรได้ตามแต่ใจตัว แล้วก็
บอกนะ “ธรรมะข้อนี้ในพระไตรปิฎกมันเลื่อนหายไป พระพุทธเจ้าเคยสั่งสอนไว้แล้วแหละ แต่
สังคมเขาไม่ทำกัน เดียวนี้รื้อฟื้นขึ้นมาใหม่”

หน่อแห่งพุทธะเกิดจากโคนต้นนะ หน่อไม้มันเกิดจากไหนละ สิ่งของมันแตกกิ่งก้าน มัน
ทะลุกลางปล้องมัน มันไม่ใช่หน่อไม้ “หน่อแห่งพุทธะ” เกิดจากดิน เกิดจากข้อเท็จจริง ฉะนั้น
สิ่งที่ว่าพระพุทธเจ้าเคยสอนไว้แล้ว...อ้างกันไปทั่ว! เมื่อก่อนของเคยมีอยู่ เดียวนี้ได้หายไปแล้ว
นี่ไง นี่มันเป็นสัญญา มันไม่มีที่มาที่ไปไง

แต่พวกเราเกิดมาถึงพุทธกาลนะ “ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง” ในเมื่อหลวงปู่เสาร์ หลวง
ปู่มั่นท่านฝึกฝนของท่าน เพราะว่าหลวงตาท่านเล่าให้ฟังประจำ ว่าหลวงปู่เสาร์ท่านปรารถนา
เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า หลวงปู่มั่นท่านปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้า สร้างบุญกุศลมาขนาดไหน แต่พระพุทธเจ้ายังไม่พยากรณ์ ท่านถึงพลิกกลับมา พลิกกลับมา คนที่สร้างบุญกุศลมามหาศาลมันถึงมีเขาวัวปัญญา มันถึงมีการรื้อค้นค้นคว้าขึ้นมา ด้วยสติ ด้วยปัญญา ด้วยความซื่อเท็จจริง ไม่ใช่ว่างจากความไม่รับรู้

เวลาพูดถึงธรรมะก็พูดธรรมะพุทธพจน์ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็พูดสลับปลับ คำว่า “สลับปลับ” หมายความว่า ไม่มีเหตุมีผล ไม่จริงไม่จัง แล้วไม่มีขึ้นต้น ท่ามกลาง และที่สุดอย่างใด มันต้องขึ้นต้น ท่ามกลาง ที่สุดในตามความเป็นจริง! ธรรมะ ธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไม่ขัดแย้ง ไม่ป็นกลียวิ ไม่มีความปลอดภัยแปลกแยกจากธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งแต่เริ่มต้น ท่ามกลางและที่สุด

เริ่มต้น “ศีล สมาธิ ปัญญา” มรรค ๘ มันจะขัดแย้งกันไม่ได้ ถ้ามันขัดแย้งกัน ธรรมนั้น ไม่ใช่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อความมักน้อย เพื่อความสันโดษ เพื่อ ความขัดเกลา เพื่อความทำพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์.. ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีสลับปลับ! ไม่มีการเคลื่อนไปซ้ำแล้วซ้ำเล่า

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชัดเจนมาก ฉะนั้น เวลาเราประพฤติปฏิบัติ ขึ้นมา ถ้าตามความเป็นจริงนะ เราพยายามทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบขึ้นมา สงบให้เรามี กำลังใจ เราที่เป็นทุกข์เป็นร้อนกันอยู่เพราะว่ากิเลสตัดทอนความทะยานอยากมันขับไส มันลั่น ผัง มันลั่นใจเราอยู่ แล้วสิ่งที่มันเกิดขึ้นมันลั่นใจ มันเผาใจ มันเหยียบย่ำใจ ฉะนั้น เวลาเราทำ ขึ้นมา อยากรู้บุญมากๆ อยากรู้พ้นจากทุกข์ อยากรู้จะเป็นพระอรหันต์ อยากรู้คุณงามความดี อยากรู้ไปหมดเลย แต่ไม่ทำ.. พຽງนี้ทำ มะรืนนี้ทำ ซาติน้ำทำ อยากรู้ไปหมด แล้วเวลาทำขึ้นมา ก็ ทำด้วยมีสติปัญญามากน้อยแค่ไหน

เวลาทำขึ้นมา ถ้าทำจริงทำจังขึ้นมามันจะทุกข์มันจะยากไหม...ทุกข์!

งานทางโลกเขา เขายังต้องชวนชวาย อาบเหงื่อต่างน้ำกันขนาดนั้น แล้วเรา เราจะเอาชนะ ใจของเรา การชนะ.. ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ชนะกองทัพคุณด้วยร้อย คุณ ด้วยพันสร้างเวรสร้างกรรมทั้งนั้น” การทำทางโลก ต้องมีการประชาสัมพันธ์ ต้องมีการรวมหมู่ ต้องมีสังคม ต้องอะไร มันมีการกระทบกระทั่งกันทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าเอาจริงเอาจังนะ เรานั่งอยู่โคนไม้ เรานั่งอยู่ในกุฏิของเรา เราอยู่ในบ้านในเรือนของเรา ก็ทำพุทโธได้ เราก็เอาชนะใจเราได้ “การชนะใจของตัวเองประเสริฐที่สุด การฆ่าที่ประเสริฐที่สุดคือการฆ่ากิเลสของเรา” กิเลสของคนอื่นเราฆ่าไม่ได้ เราฆ่ากิเลสของคนอื่นไม่ได้ คุณ คนที่เขาทำร้ายตัวเอง ทำร้ายคนอื่น มันแต่มีเวรมีกรรมทั้งนั้น ทำไมเราทำร้ายตัวเองล่ะ

กิเลสในหัวใจของเรา ถ้าชนะใจในเราแล้ว ถ้าธรรมะในหัวใจเราสมบูรณ์แล้ว เราจะเป็นประโยชน์มหาศาลเลย แต่โลกมองกลับกันไง “ต้องชนะคนอื่นก่อน” สิ่งนั้นมันสร้างเวรสร้างกรรมหมด ฉะนั้น การชนะตนเองสำคัญที่สุด.. ฉะนั้น การชนะตนเองสำคัญที่สุด เราถึงจะต้องหลับหูหลับตาเอาตัวเองให้รอดก่อน

ถ้าเอาตัวเองให้รอดชนะ ในมุตโตทัยของหลวงปู่มั่นท่านบอกเลย “ธรรมสถิตในหัวใจของใคร ถ้าสถิตในหัวใจของพระโศคาบัน พระโศคาบันรู้ธรรมะได้ ๒๕ เปอร์เซ็นต์ รู้เท่าที่รู้ พระสัททาคามีรู้ได้ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วก็สกปรกโสโครกไปด้วยกิเลส ๕๐ เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าเป็นพระอนาคามี ธรรมะ ๑๕ เปอร์เซ็นต์ กิเลสยังมี ๒๕ เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์

ทองคำที่หลอมแล้ว ทองคำที่บริสุทธิ์ก็คือทองคำที่บริสุทธิ์ ทองคำที่มันอยู่ในเหมือง อยู่ในดิน มันต้องคลุกเคล้าไปด้วยทุกๆ อย่าง.. จิตใจของเรา.. “ศึกษาธรรมะพระพุทธเจ้า เป็นทองคำๆ คำพูดนี้เป็นพุทธพจน์ คำพูดนี้สะอาดบริสุทธิ์ คำพูดนี้เป็นธรรม ก็ไหนบอกว่าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็เคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วทำไมคำพูดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำไมมันผิดตรงไหนล่ะ”

คำพูดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือธรรมวินัยเป็นศาสดาของเราแล้วกิเลสเราล่ะ

พระโศคาบันนะ ธรรม ๒๕ เปอร์เซ็นต์ แล้วกิเลส ๑๕ เปอร์เซ็นต์ เราปลูชนกิเลส ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์แล้วมีสิ่งใดเป็นธรรมะล่ะ แล้วเวลาจะเริ่มปฏิบัติเอาชนะตนเอง กิเลสมันปล่อยให้ไปไหมล่ะ ฉะนั้น เวลากิเลสมันไม่ปล่อยให้ไป ฉะนั้น การปฏิบัติเราถึงทุกข์ไหมล่ะ ที่นี้การปฏิบัติก็กิเลสทั้งนั้นนะ มันย่ำยี กิเลสมันย่ำยีตีเหล็กในหัวใจของเรา แล้วธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็จินตนาการ จินตนาการก็เหมือนกับเราต้องเอาชนะตนเอง ทำไมจะไปเอาชนะคนอื่นล่ะ

นี่ก็เหมือนกันอยากได้ธรรมในหัวใจของตัวเอง แต่ไปเอาสัญญาไปจำมา.. สัญญามันขั้น ๕ ไม่ใช่จิต จิตมันเป็นจิต จิตคือพลังงาน ความคิดคือขั้น ๕ แล้วธรรมะมันอยู่ที่ขั้น ๕ ธรรมะมันอยู่ที่สัญญานั้น แล้วสัญญานี้จิตต้องส่งออกไปถึงจะเป็นความคิด แล้วธรรมะมันอยู่ข้างนอก แล้วกิเลส ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์มันเหยียบย่ำอยู่ในหัวใจอยู่นี้ มันจะไปสงบได้ไหม

ฉะนั้น ถ้ามันไม่สงบใช้ไหม เราก็ต้องมีสติ เราก็ต้องมีปัญญาของเรา ต้องมีการชวนชวนของเรา เราชวนชวนเพราะ! เพราะเราเห็นคุณค่า เราเห็นคุณค่าของชีวิต การเกิดเป็นมนุษย์นี่เป็นอริยทรัพย์ เกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนานี้เป็นบุญกุศลมหาศาล เราดูเมืองไทย เมืองไทยเรานี้แหละ เมืองไทยที่ว่่านับถือพุทธศาสนา แล้วเวลาเราดูถึงคนที่นับถือศาสนาอื่นสิ เขาสนใจศาสนาใหม่ เขาเกิดเป็นคนเหมือนกัน เขาพบพุทธศาสนาเหมือนกัน เขาก็เดินผ่านวัดผ่านวาผ่านพระผ่านเจ้า สวนกันทุกวัน แล้วเขาเชื่อไหม เขาศรัทธาไหม

เราเกิดเป็นคน เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วได้พบพุทธศาสนา แล้วยังมีจิตใจฝักใฝ่ เรามีบุญไหมละ มีอริยทรัพย์หรือยัง ทรัพย์นี่อริยทรัพย์คือชีวิตเรา ชีวิตนี้มีคุณค่ามาก ถ้าไม่สนใจ ไม่ศึกษามันก็ไม่มีปฏิบัติ การปฏิบัติจะเกิดขึ้น ในเมื่อปฏิบัติเกิดขึ้น ถ้าเราตั้งใจของเรา เราจะต้องทำความสงบของใจของเรา ถ้าใจเริ่มต้องการปฏิบัติ เรามีศรัทธาเราก็ศึกษาค้นคว้าธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ว่าพุทธพจน์นี่ละ ศึกษาด้วยสัญญา ศึกษาด้วยสุตมยปัญญา วิธีการศึกษาคือเรียกว่าภาคปริยัติ ภาคการศึกษา ศึกษามาแล้วเราต้องปฏิบัติ การปฏิบัติ.. การปฏิบัติถ้าจิตสงบ การศึกษานี้มันศึกษามาด้วยสัญญา สัญญาคือขั้น ๕ แต่เวลาทำ ความสงบของใจเข้าไป ถ้าไปดูที่สัญญา สัญญามันจำได้หมายรู้ พอสัญญาจำได้หมายรู้ กิเลสตัณหาที่มันย่ำหัวใจ มันก็บอกนี่พุทธพจน์ นี่ทองคำ นี่พระพุทธรูปเจ้า ห้ามเถียง ห้ามแก้ไข ห้ามสบประมาท ห้ามทุกอย่างเลย คุณกิเลสที่มันย่ำหัวใจของเราสิ

ธรรมของพระพุทธเจ้าอยู่ข้างนอก เหมือนกับทรัพย์สมบัติของคนอื่น ไม่ใช่ทรัพย์สมบัติของเรา ถ้าทรัพย์สมบัติของเรา เราจะต้องแสวงหาทรัพย์สมบัติของเรา เราถึงจะมีทรัพย์สมบัติของเราตามความเป็นจริงใช้ไหม ฉะนั้น ขั้น ๕ สัญญาที่มันจำพุทธพจน์ๆ นี่เคารพนะ “ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต” ผู้ใดได้สัมผัสธรรมผู้นั้นได้สัมผัสองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่นี้มันเป็นสัญญา! นี่มันเป็นเปลือกของใจ! มันยังไม่ใช่ใจ ฉะนั้น เราต้องพยายามทำ ความสงบของใจเข้ามา เพื่อเข้าสู่ใจ ถ้าใจมันสงบขึ้นมา คุณติ เวลาเราศึกษา เราศึกษาธรรมของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราก็ซาบซึ่ง เราก็มีความขนลุกขนพองนะ

ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะธรรมนี้เหนือโลก ธรรมขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสุดยอดมาก แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน ไปก็เอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแล้ว เพราะใจขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเป็นศาสดาของเรา เป็นครูเอกของโลก นิพพานไปแล้ว ธรรมขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแล้ว สิ่งนี้เป็นสัญญา เป็นสมมุติบัญญัติ เป็นบัญญัติ บัญญัติเป็น ธรรมไว้ให้เราได้ศึกษา ใ้เราเป็นเป้าหมาย เป็นเครื่องดำเนิน ที่นี้พอดำเนิน เราศึกษามาแล้ว ศึกษาเป็นเป้าหมาย ศึกษาเพื่อปฏิบัติไ้

ฉะนั้น ปฏิบัติ พอจิตมันสงบเข้ามา พอจิตเริ่มสงบเข้ามา เราก็ตรึกในธรรม ตรึกในธรรม .. ตรึกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันยิ่งชัดเจนขึ้น มันยิ่งซาบซึ่งขึ้น มันยิ่ง สะเทือนใจมากขึ้น พอมากขึ้น ทำความสงบของใจมากขึ้น

พอจิตมันสงบเข้ามา นี่จิตสงบอย่างนี้ สงบอย่างนี้แล้วตรึกในธรรม สงบอย่างนี้แล้ว พิจารณาในธรรม แยกแยะในธรรม มันยิ่งซาบซึ่ง! ซาบซึ่ง! ซาบซึ่ง!

ซาบซึ่งคืออะไร? รู้ไหม? มันไม่ใช่การไม่รู้ ว่างจากการไม่รู้

แต่นี้ว่างจากการรู้! ว่างจากการรับรู้! ว่างจากมีสติ! ว่างจากความรู้สึก! มันไม่ใช่ว่างด้วย ความไม่รู้ที่ว่างไม่มีอะไร ว่างแบบสิ่งที่ไม่มีความหมายเลย ว่างแบบตุ๊กตา ว่างแบบไร้สาระ แล้วมันเป็นธรรมได้อย่างไร มันขาดช่วงกัน พอขาดช่วงกัน พุทธธรรมะพระพุทธรเจ้าโดยสัญญา โดยธรรมจากข้างนอก โอ๊ย ปากเปื่อยปากแฉะ แฉ่วๆ.. แล้วคนก็ฟังนะ แต่ฟังแล้วมันไม่มีเหตุมี ผลหรอก เพราะ! เพราะถ้าเป็นธรรมนะ หลวงปู่มั่นครูบาอาจารย์ของเราพูดคำไหนคำนั้น พูด เป็นโศดาบอันอย่างใด เป็นสภิกทาคาอย่างใด เป็นอนาคาอย่างใด เป็นพระอรหันต์อย่างใด หน เดียวแล้วพูดก็ครั้งที่ร้อยก็ครั้งที่พันก็เป็นแบบนี้

แต่ถ้ามันเป็นกิเลสนะ มันว่างจากการไม่รู้มันไม่มีจุดหมายปลายทาง มันไม่มีหลัก มีเกณฑ์ พูดซ้ำพูดซ้ำด้วยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้พูดด้วยความรู้จริง

ของตัว ความรู้จริงของตัวไม่มี การพูดก็คลาดเคลื่อน เดียวเป็นอย่างนั้น เดียวเป็นอย่างนี้ เดียวลับ! เดียวกลับกลอก! เดียววุ่นวาย! เดียวซ้ำซาก! อยู่อย่างนั้นนะ เพราะว่างจากความไม่รับรู้
ใจ

แต่ว่างจากการรับรู้ พอจิตมันสงบเข้ามา มันรู้ของมันนะ พอรู้มัน จิตมันชัดเจนมาก แล้วเราตริกันในธรรมๆ การตริกันในธรรมนี่ฝึกฝนให้จิตได้มันออกค้นคว้า การออกค้นคว้า เห็นไหม คุณสิ สมาธิ คือพลังงาน คือตัวจิต ขั้น ๕ จิตมันส่งออก จิตมันเสวยอารมณ์มันถึงเป็นขั้น ๕ มันถึงเป็นอารมณ์ความรู้สึกออกไป พอความรู้สึกออกไป ไปตริกันในธรรมๆ ออกไปนี่ถ้ามีกิเลสอยู่ ถ้าจิตไม่สงบมันเป็นกิเลสส่วนๆ เลย

จะคิดธรรมะก็ธรรมโดยกิเลส! เพราะจิตมันเป็นกิเลส! จิตมันมีวิชา!

ปฏิสนธิจิตมันเกิดมา ถ้าไม่มีวิชา มันอยู่ไม่ได้ยังไง คนเกิดทั้งหมดจิตอยู่ได้พญามารหมด ทีนี้พญามารไปศึกษาธรรมะ ศึกษาธรรมไว้ทำไมละ ศึกษาธรรมะไว้คุยอวดกัน! ศึกษาธรรมะไว้คุยไม้!

แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันตริกันในธรรม ตริกันในธรรมเพราะอะไร ตริกันในธรรม ธรรมะของพระพุทธเจ้า พอตริกันในธรรมขึ้นไปแล้ว ไปไม้กับใครละ เพราะจิตมันสงบ เราตริกันในของเราเอง จิตมันตริของมัน มันก็มาถอดมาถอด มันมารื้อค้นในใจของตัว ถ้าใจของตัว เพราะเขาอะไรตริกันละ? เอาจิตตริกัน

เพราะจิตสงบแล้วมันก็ตริกันใช้ปัญญา พอจิตมันสงบแล้ว คำว่า “สงบ” เพราะกิเลสมันสงบตัวลงจิตถึงสงบได้ ถ้ากิเลสไม่สงบตัวลง จิตสงบไม่ได้ สิ่งที่สงบไม่ได้ แต่เวลาว่างจากความไม่รับรู้ จิตก็ไม่สงบ แล้วกิเลสมันก็หลอก บอกว่าว่าง เห็นไหม มันหลอก ๒ ชั้น ๓ ชั้น แต่ถ้าจิตมันสงบ มันมีสติ พอมีสติขึ้นมา เพราะถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเราจะบอกว่า “ต้องทำจิตสงบ ต้องมีศีล ต้องมาสมาธิ ต้องมีปัญญา”

ถ้ามีสมาธิขึ้นมา จิตมีสมาธิ ใครเป็นคนรู้ว่า มีสมาธิ ใครมีสติปัญญา ถ้าจิตมันรู้ว่ามันมีสมาธิขึ้นมา มันชัดเจน พอมันชัดเจนเวลามันตริกันในธรรม เวลามันพิจารณาของมัน ใครเป็นคนรับรู้? ใครเป็นคนถอดถอน

ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ของเราท่านถึงบอกว่า “ต้องมีศีล ต้องมีสมาธิ มันถึงเกิดปัญญา” ต้องมีสมาธิๆ ถ้าขาดสมาธินี้ะ ว่างจากความไม่รับรู้มันเฉไป! มันไร้สาระ!

แต่ถ้าว่างจากความรับรู้ เราจะบอกว่าครูบาอาจารย์ของเราท่านเน้นตรงนี้ไง ท่านเน้นตรง ทำความสงบของใจ ถ้าใครทำใจให้สงบได้ นั่นนะ คนๆ นั้น.. คุณิ ความเกิดเป็นมนุษย์นี้เป็น อริยทรัพย์ เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนาแล้วศรัทธาในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า ออกประพฤติปฏิบัติ

จิต! ถ้ามันสงบ มันหาจิตของมันเจอใจ คนที่หาจิตของตัวเองเจอ คนที่หาตัวตนของ ตัวเองเจอ คนที่จะเอาจิตของเราได้ออกวิปัสสนา มันก็เหมือนเราเกิดเป็นมนุษย์แล้วพบ พระพุทธศาสนา แล้วไม่สนใจ.. ยิ่งคนถือศาสนาอื่นเขายังไม่สนใจใหญ่ เขายังไม่รับรู้เลย

จิตของคนปฏิบัติ! ถ้ามันว่างจากความไม่รับรู้ มันก็เหมือนคนที่เกิดเป็นมนุษย์แล้วไม่ สนใจในศาสนา เดินสวนกันไป เดินชนกันยังไม่สนใจในศาสนา เขาจะได้อะไรไป? จิตของคน ที่มันยังไม่สงบนี้มันก็เป็นอย่างนั้น ถ้าจิตของคนที่สงบมันก็เหมือนเราที่เป็นมนุษย์พบ พระพุทธศาสนา แล้วมีศรัทธา! มีความเชื่อ! มีการกระทำ! แล้วจิตสงบด้วย เห็นไหม ชัดเจน ไหม นี่จิตมันจะชัดเจนของมัน

แล้วเวลามันรู้คั่นของมันนะ วิปัสสนาของมัน มันจะมีการเกี่ยวเนื่องกัน ตั้งแต่จิตที่มัน ฟุ้งซ่าน เราเกิดเป็นมนุษย์ใช้ใหม่ เราก็มียาคู ๔ และขันธ ๕ เป็นธรรมดา ฉะนั้น เวลาเราเป็น มนุษย์ มนุษย์ทำดีก็ได้ มนุษย์ทำชั่วก็ได้ ผู้ปฏิบัติถูกก็ได้ ผิดก็ได้ เป็นไปได้ทั้งนั้น

“จิตนี้ร้ายนัก!” หลวงปู่มั่นท่านพูดบ่อย “จิตนี้เกี่ยวก่อเกิดไปในภพน้อยภพใหญ่ จิตร้าย นัก! จิตนี้ทุกข์นัก!” ถ้า “จิตนี้ร้ายนัก” ดีก็ได้ ชั่วก็ได้ ปฏิบัติถูกก็ได้ ผิดก็ได้ ฉะนั้นเราถึงต้องตั้ง สติของเรา แล้วเราพยายามทำของเรา สงบเล็กน้อย สงบมากน้อยแค่ไหน เราก็จึกใช้ปัญญาของ เรา แล้วมันจะชัดเจนของมัน ไม่สงบก็รู้ว่าไม่สงบ ถ้าสงบก็รู้ว่าสงบ แล้วสงบแล้วออกใช้ปัญญา

เวลาไม่สงบก็อยากให้มันสงบ พอสงบแล้วใช้ปัญญาไม่ทัน เดียวมันก็เสื่อม “หงุดหงิด.. หงุดหงิด..” หงุดหงิดอย่างไรก็แล้วแต่ก็ต้องฝึก คนเรามันจะดีจะชั่วอยู่ที่การกระทำ คนเรานะถ้า ทำดีก็ได้ดี ทำชั่วก็ได้ชั่ว

ในปัจจุบันนี้เราประพฤติปฏิบัติอยู่นี้ผิดใหม่ ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ทำผิดได้ผิด ทำถูกได้ถูก เวลามันผิดก็ผิด เวลาถูกก็ถูก คนเราทำผิดก็ได้.. ทำถูกก็ได้.. ทำผิดแล้วก็แก้ไข ถ้าทำถูกแล้วเราก็รักษา รักษาดูแลของเรา นี่จิตออกค้นคว้า ออกดูแล ออกรักษา มันจะแยกแยะของมัน มันจะมีการกระทำของมัน มันพัฒนาของมัน

นี่เวลาจิตสงบ รู้ว่าสงบ เวลาใช้ปัญญา ก็รู้ว่าใช้ปัญญา ถ้าฝึกหัดใหม่ๆ เวลาใช้ปัญญา หรือจิตสงบ มันสงบแล้ว ใช้ปัญญาแล้ว อาจจะพลาดพลั้ง เอ๊ะๆ อยู่ เพราะงานไม่เคยทำ ของไม่เคยทำ ของไม่เคยพบ ของไม่เคยเห็น ฟังขนาดไหน รู้ขนาดไหน ฟังเขาบอกว่า ระว่างเต็มที ขนาดไหน ไปเจอจริงๆ เข้า ก็ไม่เหมือนที่เขาพูดหรอก ไม่เหมือนที่ครูบาอาจารย์เทศน์หรอก

เวลาเราไปเจอของเราละ “อืม..ใช่” พอ “อืม..ใช่” แล้วนะ เรายังรักษาไว้ รักษาจิตพอจิตสงบแล้ว เราออกแยกแยะ ออกค้นคว้า นี่มันมีการต่อเนื่อง ต่อเนื่องไง เริ่มต้นมา ตั้งแต่เริ่มต้น จากเกิดเป็นมนุษย์เลย ถ้ามีจิต เกิดเป็นมนุษย์แล้วถึงเป็นคน เพราะเป็นคน มีจิต จิตเท่านั้นที่ได้สัมผัสธรรม จิตเท่านั้นรู้สุข-รู้ทุกข์

ถ้าทุกข์ ก็ทุกข์แทบเป็นแทบตาย เวลาสุข เดี่ยวเดียวหายหมดเลย เห็นใหม่ บอกจิตเท่านั้น จิตเท่านั้นเลย.. เพราะจิตมันสงบแล้ว จิตได้สัมผัสแล้ว ถ้าจิตสงบ “ความสุขใดเท่ากับ ความสงบของใจไม่มี” ถ้าจิตสงบ มันก็อาจเข้าใจได้ว่า นี่นิพพาน นี่สิ่งที่ดีงาม

สงบมาก-สงบน้อยก็แล้วแต่ คนเรามันต้องมีการใช้จ่าย การดำรงชีวิต มันต้องมีการใช้จ่ายใช้ไหม? ต้องการบำรุงรักษา จิตก็เหมือนกัน จิตจะสงบ สงบเพราะเหตุใด? “ธรรมทั้งหลาย มาแต่เหตุ” เพราะเรามีตั้งสติ เรามีสติของเรา เรามีปัญญาของเรา นี่ปัญญาอบรมสมาธิ-สมาธิ อบรมปัญญา เพราะมีเหตุ

จิตสงบเฉยๆ เอามาจากไหน? มีจิตสงบเฉยๆ ก็สัมผัสลั่นนะ เวลาสัมผัสลั่นนะ... ได้ แต่คำว่า “สัมผัสลั่น” ทำอะไรไม่เป็น สัมผัสลั่นมันมาเอง แล้วมันก็ไปเอง เวลามันวูบ เวลามันมีความรู้สึก เหมือนคนฝัน เวลานอนไปแล้ว เวลาฝันตื่นขึ้นมาก็หาย นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตมันวูบลง

จะบอกว่า “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ”

แล้วเวลาไม่ได้ทำอะไรเลย ทำไมมันเป็นอย่างนี้ ถ้ามันเป็นขึ้นมา มันคืออำนาจวาสนา บารมีของคน มันมีมาได้เหมือนกัน แต่บริหารจัดการไม่ได้ ไม่ใช่มรรค ถ้าเป็นมรรคนะ มรรค ๘.. คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ สติชอบ สมาธิชอบ.. มันต้องมีความชอบธรรมของมัน

ความชอบธรรมคืออะไรล่ะ? คุณ อยู่ทางโลก เรามีเงินไปแลกเปลี่ยนสินค้ามาก็ชอบธรรม เราทำธุรกิจการค้า เราทำงานได้ผลตอบแทนก็ชอบธรรม สิ่งของมันจะชอบธรรม มันต้องมีเหตุมีผลดี! มันต้องมีสิ่งแลกเปลี่ยนมันถึงจะชอบธรรม ถ้าเป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม ไปหยิบเขามา ก็โมยสิ ไปหยิบของเขามา ลัก น้อฉลเขามา ยืมเขามา ไม่ชอบธรรมทั้งนั้น! ถ้ามันไม่ชอบธรรม

ถ้าเป็นสติชอบล่ะ “สติชอบ” สติระลึกรู้ในพุทโธ “สติชอบ” สติระลึกรู้ในหน้าที่การงาน สตินั่งขับรถ สติใช้กับอะไรล่ะ ชอบไหม? สติเหมือนกัน ทำงานไม่ชอบใจ ทำงานเพื่อดำรงชีวิต ถ้ามันสติชอบ สติชอบ มันก็ตั้งสติกับหัวใจ ถ้าหัวใจมันมีสติขึ้นมา มันก็กำหนดพุทโธสิ สติชอบ งานชอบ เพียรชอบ งานชอบ งานรื้อค้น งานถอดถอนกิเลส นี่งานชอบ

งานของเรา งานทางโลก เราก็ขวนขวาย เราก็ทำมาพอแรงแล้ว ยิ่งคนมีอายุ เราทำมาจนขนาดนี้ ลูกเต้าก็อยากจะดูแล อยากจะให้เรามีหลักมีเกณฑ์ คำว่า “หลักเกณฑ์” คือหลักเกณฑ์ของใจนะ เรามีหลักเกณฑ์อยู่แล้ว ขนาดเรามีลูกเต้าขึ้นมา จนขนาดนี้เราไม่มีหลักเกณฑ์ได้อย่างไร เราก็มีหลักเกณฑ์ แต่หลักเกณฑ์อย่างนี้เป็นหลักเกณฑ์ทางโลก เราประสบชีวิตทางโลก ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้มีราตรีนาน ก็เข้าใจเรื่องของโลกใจ แต่ลูกๆ ก็อยากให้อยู่มีหลักมีเกณฑ์ในหัวใจ ถ้ามีหลักมีเกณฑ์อยู่ในหัวใจนะ เราจะทำของเรา ถ้ามีหลักมีเกณฑ์

หลักเกณฑ์คืออะไรล่ะ? หลักเกณฑ์คือมีสติ.. สติชอบ งานชอบ.. สติชอบใจ ทำให้หัวใจเราสงบร่มเย็น ถ้าหัวใจสงบร่มเย็นแล้วนะ พอจิตสงบร่มเย็น คิดอะไรก็ปลอดโปร่ง คำว่า “คิดอะไร” เวลาที่ว่างมันว่างจากความไม่รับรู้ แล้วออกไป นี่เป็นการน้อฉล ทำไมบอกว่ามันเป็นความคิด ไม่ใช่จิตล่ะ?

เวลาจิตสงบแล้วนี่ เราใช้ความคิด ทำไมบอกว่ามันเป็นงานชอบล่ะ? งานชอบเพราะจิตมันสงบ พอจิตสงบแล้วนี่นะ จิตออกรื้อค้น.. จิตเห็นจิต จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นกาย จิตเห็นเวทนา จิตเห็นจิต จิตเห็นธรรม ความเห็นธรรม ถ้าเห็นนะ เห็นมันก็มีหน้าที่การงานขึ้นมา ถ้ามีหน้าที่การงานขึ้นมา นี่วิปัสสนาญาณ

สมณะ คือความทำความรุ่มเย็นเป็นสุข ทำให้จิตสงบก่อน พอจิตสงบแล้ว ออกกรือคั่นๆ ฉะนั้น พอจิตเป็นสมณะ จิตมีความสงบแล้ว พยายามใช้ปัญญามากๆ พยายามใช้ปัญญาแล้ว กลับมาทำความสงบบ่อยครั้งเข้า จนมันชำนาญ จนมันรักษาจิตนี้ให้ตั้งมั่นได้ จนมันรู้จักรักษาตัวเองเป็น

คนเรา คฤหัสถ์ คนฝึกงาน พอทำงานเป็น เราปล่อยทำงานได้เลย เด็กฝึกงานยังทำงานไม่เป็น ต้องมีพี่เลี้ยงคุมตลอด จิตถ้ามันยังทำความสงบของใจ แล้วรักษาใจไม่เป็น เราก็ทำสมณะ ใช้ปัญญานั้นแหละ แต่ปัญญาอย่างนี้คือปัญญารักษาให้จิตตั้งมั่น ปัญญาอย่างนี้คือปัญญาเห็นโทษของการฟุ้งซ่าน ปัญญาอย่างนี้เห็นโทษของการอยากได้อะไรดี ปัญญาอย่างนี้จะเห็นโทษของการพลั้งเผลอ พอเห็นโทษบ่อยครั้ง เพราะมันเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ มันจะเป็นอย่างนี้ตลอดไป ฝึกฝนจนมันมีความชำนาญ

พอมีความชำนาญขึ้นมา นี่จิตตั้งมั่น พอจิตตั้งมั่นขึ้นมา เพราะมีความชำนาญ นี่มันเป็นส่วนหนึ่งของสมณะ การใช้ปัญญานี้ ปัญญาเพื่อปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาเพื่อทำให้คนมันคง ทำให้คนเข้มแข็งขึ้นมา พอจิตมันมันคงแล้วมันออกเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม...มันรู้! จิตถ้ารู้แจ้ง รู้ถึงสติชอบ ปัญญาชอบ งานชอบ เพียรชอบ รู้ทุกชั้นตอน ไม่มีวินาทีใดคลาดเคลื่อนเลย!

เวลาเข้าขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัมปนาตสมาธิ.. นี่พุทโธๆ ละเอียดเข้ามาขนาดไหน รู้ขนาดไหน เป็น “ขณิกสมาธิ” รู้อยู่ เข้า “อุปจารสมาธิ” นี่รู้เลย เพราะมันว่าง มันสงบมาก แต่มันยังรับรู้เสียง รับรู้สิ่งต่างๆ ได้ พุทโธต่อเนื่องเข้าไป จนมันเริ่มสลัด เริ่มตัดความรับรู้ณะ เรื่องหู เรื่องตา การรับรู้ทั้งหมด ดับหมด! ดับร่างกายนี้หมด ดับความรู้ในร่างกาย จิตที่อยู่ในร่างกาย มันดับตัวมันเอง ไม่รับรู้เรื่องมีร่างกายอีกเลย มันเป็นตัวของมัน โดยอิสรภาพ โดยที่ไม่มีวินาทีใดที่มันจะคลาดเคลื่อนเลย นี่พูดถึงขั้นของสมาธินะ! ขั้นของที่มันรักษาความชำนาญของมัน จิตสงบได้ขนาดนี้

แล้วต้องทำอย่างนี้ด้วยหรือ?

ทำอย่างนี้ มันหมายถึงว่า จิตดวงนั้น มีความชำนาญ มีการศึกษา มีการค้นคว้าในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ละแขนง แต่ละแนวทางว่ามันดำเนินการอย่างไร แต่อย่างเราเนี่ย พวกเราเนี่ย พวกเรา พวกที่ว่าทุกข์ๆ ยากๆ นี่ เราไม่ต้องทำอย่างนี้ก็ได้ จิตไม่ต้องสงบ

ขนาดนี้หรือ จิตแค่เป็นขณิกสมาธิ ก็ฝึกบ่อยครั้งเข้า ใช้ปัญญาฝึกหัดๆ ใช้ปัญญาตรึก มันจะเข้ามาสู่ชั้นของอุปจาระๆ การที่เข้ามาสู่ชั้นของอุปจาระๆ เพราะจิตมันไม่สงบ เราไม่มีการค้นคว้า มันจะเข้าสู่อุปจาระๆ ไม่ได้

คำว่า “ไม่ได้” หมายความว่า ถ้าเราพิจารณาของเรา มันก็จะรู้บ้าง ไม่รู้บ้าง รับรู้ก็ชัดเจน นี่ไง มีสติชอบ งานชอบ เพียรชอบ ถ้าชัดเจนเข้ามา มันก็จะละเอียดเข้ามา สืบต่อเข้ามาด้วยสติปัญญา แต่ถ้าเวลามันตกวงค์ล่ะ? เวลามันเหวี่ยงหาล่ะ? นี่ไง มันจะไปสู่ความไม่รับรู้ไง ถ้าไปสู่ความไม่รู้นี้มันก็ออกนอกทางไง นี่งานไม่ชอบ ทุกอย่างคลาดเคลื่อน

แต่ความคลาดเคลื่อน เห็นไหม “จิตนี้ร้ายนัก” ดีก็ได้ ร้ายก็ได้ การปฏิบัติ มันจะมีอุปสรรคของมันตลอดเวลา แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราจะรักษา แล้วแก้ไข ถ้ามันคลาดเคลื่อน มันผิดพลาดไป เริ่มต้นใหม่.. เริ่มต้นใหม่.. พอเริ่มต้นใหม่ พิจารณาใหม่ รักษาใหม่.. รักษาใหม่.. พอรักษาใหม่ เราจะเห็นเลยว่า ถ้าไม่รับรู้มันเป็นอย่างไรมันรับรู้เป็นอย่างไรมันรับรู้ขึ้นมา จากมันรับรู้ขึ้นมาจากขณิกสมาธิ เราใช้ปัญญาบ่อยครั้งเข้าๆ มันจะละเอียดเข้ามาๆ แต่ถ้าเป็นอุปจารสมาธิล่ะ ถ้าอุปจารสมาธิมันออกรู้ได้ จากที่เราใช้ปัญญาเข้ามา ปัญญาตรึกในธรรมของพระพุทธเจ้า ปัญญาเห็นความบกพร่องของตัวเอง อันนี้มันเป็นสมณะหมคนะ เป็นปัญญาอบรมสมาธิทั้งนั้นนะ

แต่ถ้ามันละเอียดเข้าไป ใช้ปัญญามากขึ้น จนจิตมันเริ่มสงบมีหลักมีเกณฑ์นะ เวลามันไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันขนพองสยองเกล้า! ในเมื่อโจทย์ต่างกัน ในเมื่อเราเป็นคนทำผิด เราก็มั่วเราผิดๆ แต่เวลาเราเห็นกิเลสมันทำผิดบ้างล่ะ เห็นกิเลสทำผิดคืออะไร คือเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม กิเลสมันใช้อะไร? กิเลสมันใช้กาย เวทนา จิต ธรรม ออกไปเพื่อหาสิ่งที่เป็นต้นหาความทะยานอยาก การล้นฝั่งนะ สิ่งทีกิเลสต้นหาความทะยานอยากมันล้นฝั่ง มันเอ่อท่วมหัวใจนะ มันอาศัยจิต อาศัยขันธ ๕ ออกไปเสพความพอใจของมัน

“รูปรสกลิ่นเสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร”

เวลากิเลสมันเต็มหัวใจ มันเอารูปรสกลิ่นเสียง เอาสิ่งที่มันพอใจ “นี่เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร” พวงดอกไม้ก็ไปบูชามาร ถ้าเป็นบ่วงของมารก็รัดคอมัน แต่ถ้ามีสติละมีสติ! มีสติขึ้นมาถึงที่ว่ามันท่วมท้น กิเลสที่มารมันท่วมท้น เรามีสติปัญญา เรามีคำบริกรรมเข้ามา มันลดตัวลงๆ พอลดตัวลงเข้ามามันมีสติปัญญาของมัน มันจะไล่ปัญญา นี่ปัญญาอบรมสมาธิ

แต่พอเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา ก็คิดเหมือนกันนั่นแหละ แต่คิดให้มันสงบเข้ามา คิดสงบเข้ามา แล้วมีสติรับรู้เข้ามา ไม่ใช่การไม่รู้.. รู้ๆ! เพราะรู้ เพราะดู เพราะเข้าใจ เพราะ การกระทำมันถึงหตุสิ้นเข้ามาๆๆ เวลาหตุสิ้นเข้ามามันมีสติปัญญาเข้ามาพร้อม เวลามันออก เห็นนะ ออกเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันสะท้อนหัวใจมาก การสะท้อนหัวใจนั้น นี่ไง สมถะเป็นส่วนหนึ่ง วิปัสสนาเป็นส่วนหนึ่ง สมาธิคือสมาธิ ปัญญาคือปัญญา สมาธิแก้กิเลสไม่ได้

แต่ถ้าไม่มีสมาธิ มันเป็นสิ่งที่เป็นตัวกตา เป็นตัวกตาแก่นนะ ปฏิบัติไปเป็นตัวกตาแก่น แต่ถ้าเรารับรู้ ถ้าการรับรู้ในทางโลก ในการกระทำของเราเป็นการรับรู้ การรู้แจ้ง การกระทำนี้ ทำไมมันทุกข์มันยาก ทำไมมันทำลำบาก นี่มันเป็นตรงนี้ ตรงที่ถ้าเป็นความจริง เราก็จะบอกว่า เราต้องลงทุนลงแรง เราต้องจริงจัง

แต่ถ้าเราจะเอาปฏิบัติเป็นตัวกตา เป็นแบบกิเลส เป็นแบบสัญญา เป็นแบบการถือจด หลอกหลวงชีวิตของตัวเองนะ หลอกหลวงตัวเองเลยละ ว่าตัวเองปฏิบัติธรรม แล้วมันเป็นไป อย่างนั้นนะสบาย เพราะมันไม่รับรู้อะไรไง ไม่ต้องรับรู้อะไรเลย ปล่อยให้มันไหลไปอย่างนั้นนะ เสร็จแล้วก็บอกว่า “ธรรมะพุทธพจน์ ธรรมะพระพุทธรเจ้าเป็นอย่างนี้.. เป็นอย่างนี้.. เป็นอย่างนี้” แต่ไม่มีหลักเกณฑ์ เพราะสับปลับ

แน่นอนนะ ถ้าเป็นสัญญา “สับปลับ” เพราะสัญญาเดี๋ยวก็จำได้ เดี่ยวก็ลืม เดี่ยวก็ชัดเจน เดี่ยวก็ละเอียด เดี่ยวก็หายาบ การที่แสดงธรรมโดยสัญญานี้เดี๋ยวก็สับปลับ สับปลับเพราะว่าสิ่งนั้นมันเคลื่อนตลอด แต่ถ้าเป็นความจริงที่ปฏิบัติกัน ตามความเป็นจริง พอจิตสงบ มันก็สงบของมัน เวลามันออกรู้ ออกวิปัสสนาของมันนะ ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ท่านให้พิจารณา เห็นกายแล้วพิจารณากาย ถ้าไม่เห็นกาย ใช้ปัญญาเทียบเคียง เพราะการพิจารณากาย มันมีพิจารณากายแบบ เจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ

เจโตวิมุตติจะเห็นกาย เพราะการเจโตวิมุตติ เจโตคือเจโตปริยญาณ คือจิตที่มันมีกำลัง จิตที่มีความสงบพร้อมเย็น แล้วพิจารณา มันจะเกิดเป็นภาพให้เป็นอุคคหนิมิต ถ้าการขยายส่วนแยก ส่วนเป็นวิภาคะ การขยายส่วน แล้วจิตมันรู้ จิตมันเห็น มันสะท้อนหัวใจนะ มันสะท้อนมาก มันสะท้อนหัวใจ พอมันเห็นสิ่งใด มันสังเวชนะ เวลาครูบาอาจารย์ของเราจะ เวลาบรรลุนิพพาน

ไอ้โฮ.. มันสะอื้นมาจากข้างในนะ เวลามันเห็นแล้วมันรู้จริงขึ้นมาละ “ทำไมมึงโง่ขนาดนี้... ทำไมมึงโง่ขนาดนี้... ทำไมมึงโง่ขนาดนี้...” ถ้าเห็นนะ

ถ้าไม่เห็นนะ “ในโลกนี้ใครจะฉลาดกว่าเรา ในโลกนี้เราฉลาดที่สุด โคอรรถฉลาดเลยเหนือโลกเลย” ถ้ากิเลสมันคิดนะ แต่ถ้าพอมันมีธรรมในหัวใจนะ “ทำไมเราโง่ขนาดนี้... ทำไมเราโง่ขนาดนี้...” เพราะมันรู้มันเห็นความโง่เง่าเต่าตุ่นของจิต ถ้าจิตมันไม่โง่เง่า มันจะไม่มีพญามารที่คอยมาอย่างนี้หรือ พญามารที่คอยมาเกิดตายเกิดตายมาขนาดไหน ก็ถือตัวถือตนว่ายอดคน ถือตัวถือตนมาตลอดนะ กิเลสทำให้ของหอมของชอง มันจะพองพองของมันตลอด แล้วมันว่า มันรู้ มันฉลาด มันยอดคน นั่นนะเรื่องของกิเลสทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าพิจารณาของเราละ พิจารณากาย อุกคหนิมิต-วิภาคะขึ้นมาขยายส่วนแยกส่วน ขยายมันนะแล้วมันเกิดความสังเวช ปล่อยทีไรนะมันก็ว่า “ทำไมโง่ขนาดนี้... เวทนาก็อะไรเป็นเรา อะไรก็เป็นเรา ทุกข์ยากขนาดไหนก็เป็นเรา แล้วถ้าเป็นเราแล้วเรายังหวังด้วยนะ กลัวจะไม่รู้ อิกนะ เป็นเราแล้วยังต้องศึกษานะ พอศึกษาดีแล้วมันก็ซ้อนค้นหาเข้ามา ปวด ๒ เท่า ๓ เท่านะ แล้วก็ยิ่งยึดมันถือมันอยู่นะ”

แต่ถ้ามีสติปัญญาละ เวลามันพิจารณาของมัน เวลามันปล่อยนะ “อ้าว.. แล้วเวทนาไปไหนล่ะ ใหนว่าไอ้ปวดๆ หายไปไหนหมด ทำไมมันโล่งหมด ทำไมมันว่างหมด ทำไมมันมีความสุขละ” ความรู้ รู้แจ้ง รู้ชัด รู้เจน นี่ถ้ามันปล่อยขนาดไหน มันเป็นตถังคปทาน มันเป็นการปล่อยวางชั่วคราว การปล่อยวางชั่วคราวคือการฝึกฝนจิตนี้ให้มันคง จิตนี้จะไม่ใช่ว่าเห็นแล้วมันจะเป็นอย่างที่เราเห็น เพราะกิเลสมันครอบงำหัวใจมาจับซ้อนนัก กิเลสนี้ แก่นของกิเลสเหนียวนัก กิเลสมันอยู่กับใจมา มันไม่ยอมปล่อยให้ใจของใครหลุดรอดไปจากอำนาจของมันเด็ดขาด! พญามารมันครอบงำหมดละ แล้วเราพยายามใคร่ครวญแยกแยะอยู่เนี่ย เราทำเพื่อใคร? ก็เราทำเพื่อหัวใจเรานี้แหละ

แต่เวลาเราต่อสู้ไปแล้วนี่ กระบวนการของมันจบวงรอบหนึ่ง เหมือนการแข่งขันกีฬา มันหมดเวลารอบหนึ่ง พอแข่งขันมันแพ้ชนะกันแล้ว แต่มันก็ยังมีสิทธิ มันไม่สมมุจเจตฯ แต่พิจารณาซ้ำๆ ซ้ำๆ เวลาซ้ำเข้าไป แล้วซ้ำอย่างไรละ? เพราะพิจารณาไปแล้วมันก็จับต้องอะไรไม่ได้แล้ว ใจมันก็ปล่อยหมดแล้ว กายก็ทิ้งหมดแล้ว ทุกอย่างทิ้งหมดแล้ว ทำอย่างไรต่อไปละ? ถ้าจิตมันสงบขึ้นมาเดี๋ยวก็จับได้อีกละ เพราะการแข่งขันมันมีรอบต่อไป.. มีรอบต่อไป.. มีรอบ

ต่อไป จนไม่มีวันสิ้นสุดหรือ นี่ซ้ำแล้ว ซ้ำเล่า ถ้าพิจารณากายก็ปล่อย เวณาก็ปล่อย จิตก็ปล่อย ปล่อยแล้วปล่อยเล่าณะๆ

ถึงที่สุดแล้ว เวลากิเลสมันขาด! พิจารณากายไป เวลาพิจารณากาย เวลาธรรมมันสรุปลง แล้วนี่ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันแยกออกจากกัน.. พิจารณาจิต จิต ชั้น ๕ ไม่ใช่ เราเราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕

อ้าว..พิจารณาธรรม.. ธรรม.. สัจธรรม ธรรมะ ถ้าธรรมมันมีกิเลสขึ้นมา “ธรรมารมณ” อารมณเป็นอย่างไร? มันปล่อยวางอย่างไร? มันแยกแยะอย่างไร? พอมันแยกแยะแล้วขึ้นมามันก็ ปล่อยวาง ถ้าไปปล่อยซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลามันขาดนะ.. จะเป็นพระอรหันต์.. เป็นพระ โสดาบัน เป็นพระสกิทาคามี เป็นพระอนาคามี พระอรหันต์ก็แล้วแต่ สมุจเฉทปหานมีอันเดียว! พระอรหันต์นิพพานหนึ่งเดียว ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ที่โคนต้นโพธิ์

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงในพระไตรปิฎกทุกข้อ ถ้าพูดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ที่โคนต้นโพธิ์ นี้แล้ววันวิสาขบูชาหนเดียว! พระพุทธเจ้าพูดที่ไหน พูดอย่างไรก็หนเดียว! ไม่มีคลาดเคลื่อน ไม่สลับปลับ ไม่วกวน ใ้อวกวนนั้นนะเพราะอะไร? เพราะมาจากว่างจากความไม่รู้ ว่างจากไม่รับรู้ แล้วกิเลสตัวใหญ่มาก เพราะไม่รับรู้เรื่องธรรม แล้วกิเลสก็ไปกองกันอยู่ที่ความไม่รู้นั้นนะ ให้ธรรมะมองไม่เห็นใจ แต่จริงๆ ใหญ่โตยิ่งกว่า ธรรมะ แล้วก็ป็นนามธรรม

แต่ความรู้แจ้งของเรา เราประพฤติปฏิบัติไปแล้วนี่ เราเป็นอย่างไร เรารู้ณะ เลื่อมก็รู้ว่า เลื่อม เจริญก็รู้ว่าเจริญ พิจารณาแล้วมันปล่อยวาง ปล่อยวางแต่มันไปขาดนะ มันไม่ขาด สังโยชน์นี้ไม่ขาด มีประโยชน์อะไร? แล้วสังโยชน์ขาด ขาดอย่างไร? สังโยชน์ขาด ขาดแล้วจะ กลับมาได้อีกได้อย่างไร ถ้าพิจารณาจนมันพิจารณากาย.. พิจารณาจิต พิจารณาธรรม เวลามันขาดพว่ะ! ขาดนะ ดัง “พว่ะ” นี้พูดเล่นนะ พูดเป็นบุคคลาธิษฐาน แต่เวลาความจริงเวลามันขาด ขาดอย่างไร? นี่เวลามันขาด พอขาดแล้ว สังโยชน์ก็ขาด จิตรวมลง แล้วรวมลงอย่างไร?

จะพูดก็หน พ้นหน ร้อยหน ล้านหน มันก็พูดอย่างนี้ เพราะมันเป็นความจริง ความจริง มันก็เป็นความจริง ความจริงมันเป็นความจริงเกิดจากการกระทำนะ ฉะนั้น ถ้ามันเป็นความจริง มันจะเกี่ยวเนื่องกัน นี่มันเป็นปัจจัยการ ตั้งแต่เริ่มพิจารณา มา ชั้น ๕ เป็นกอง เป็นชั้น เป็น

กอง ๕ กอง “รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ” ชั้นอย่างหยาบ ชั้นอย่างกลาง ชั้นอย่างละเอียด

ชั้นอย่างหยาบๆ.. เวลาชำระขาดไป นี่เป็นพระโศดาบัน

ชั้นอย่างกลาง.. อุปาทาน เวลาชำระล้างแล้ว ชั้น ๕ ขาดไปจากจิต เป็นพระสภิกาคา

ชั้นอย่างละเอียด.. ปฏิฆะ กามราคะ นี่ตรงนี้ สิ่งที่เสวยที่ละเอียด กามนันทะต่างๆ เวลามันพิจารณาแล้วมันขาด เวลาขาดไป พอชั้นขาด จิตเดิมแท้แล้ว

“จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส”

“จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่ผู้ข้ามพ้นกิเลส”

“ข้ามพ้นกิเลสไปนะ” เวลาถ้ามันเป็นความจริง มันจะเป็นชัดเจนของมันเป็นขั้นเป็นตอน แล้วเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา ครูบาอาจารย์ของเราท่านจะคอยส่งเสริมเรา ท่านจะคอยบอกเรา ใ้เรานี้มันไม่มีอะไรแก้ไข ถ้ามีอะไรแก้ไข เรารับปฏิบัติของเราขึ้นมาสิ ปฏิบัติขึ้นมาแล้ว มีสิ่งใดที่มันตกผลึก มันคือฉลนในใจของเรา ครูบาอาจารย์ของเราท่านจะได้ชี้แนะ ท่านจะได้บอกเรา

ถ้ามันเป็นความจริง ความจริงมันเป็นปัจจัยการ “อวิชชา ปรจฺยาสงฺขารา สงฺขารปรจฺยาวิญญฺณ” อันนี้เป็นจิตเดิมแท้ที่เป็นปัจจัยการ ชั้น ๕ ชั้นที่ละเอียดมันเป็นเปลือกนอก แต่เปลือกนอกสังโยชน์มันร้อยรัดไว้ เวลาพิจารณาไปนี่สังโยชน์ขาดไป ๓ ตัว กามราคะ ปฏิฆะ อ่อนลง นี่สังโยชน์ขาดไป ๕ ตัว “รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา” สังโยชน์อย่างละเอียดอยู่ที่ปัจจัยการนี้หมดเลย อยู่ที่จิตเดิมแท้หมดเลย

จิตเดิมแท้ “รูปราคะ อรูปราคะ” คูสิ “รูปฉาน อรูปฉาน” นี้เข้าสมาบัติ สมาบัติมันล่ะ! รูปราคะ อรูปราคะ เพราะมันคิดใจ มันคิดในฉานสมาบัติ มันคิดของมันนะ ฉานสมาบัติก็คิด ในมานะก็คิด ในอุทธัจจะก็คิด ในอวิชชาล่ะ? อวิชชามันติดกับใจ มันครอบงำเลย แล้วมันพิจารณาของมันอย่างไร มันแก้ไขของมันอย่างไร

นี่พูดถึงนะ ถ้ารู้แจ้ง รู้จริง รู้ตามความเป็นจริง นี่ธรรมะแท้ๆ ธรรมะแท้ๆ เราจะต้องหนักแน่น เราจะต้องขวนขวาย เราจะต้องทำ ชีวิตนี้มีอะไรมีค่าไปกว่านี้ คุณค่าที่เราหากันอยู่นี้ เพื่อ

เป็นปัจจัยของโลก เป็นสมบัติสาธารณะ จิตนี้เกิดตายๆ ใครรื้อค้นขึ้นมา ขณะตนเองประเสริฐที่สุด คือการชนะกิเลสในหัวใจของตัวเอง

ฉะนั้น สิ่งใดจะมีค่าไปกว่านี้ แต่! แต่โลกมองไม่เห็น เพราะสิ่งนี้เป็นนามธรรม แต่นามธรรมมันสัมผัสได้ด้วยใจ เพราะใจเราทุกข์ ใจเราสัมผัสเอง ทุกข์เราก็เป็นคนสัมผัส สุขเราก็เป็นคนสัมผัส สติเราก็เป็นคนสัมผัส สมาธิเราก็เป็นคนสัมผัส ปัญญาเราเป็นคนรื้อค้น แล้วเวลายมันเป็นมรรคสามัคคี มันเป็นมรรคญาณ มันเข้ามาทำลายกิเลสเป็นชั้น.. เป็นชั้น.. เป็นชั้น.. ใครเป็นคนรู้ ใครเป็นคนเห็น

สิ่งที่ว่า “สิ่งที่ เป็นนามธรรม ใครมองไม่เห็น ใครมองไม่รู้ ใครมองไม่ได้”

ความลับไม่มีในโลก หัวใจที่รู้ที่เห็น มันรู้! เอวัง